

O dalších bytostech duchovních světů

Když jasnozřivé vědomí ožije v elementárním světě, nalezne tam bytosti, které v tomto [tj. *elementárním*] světě mohou rozvíjet život, jehož člověk nabývá jen ve smyslovém světě. Tyto bytosti nepociťují samy sebe - své Já - tak, jak se pociťuje člověk ve smyslovém světě; toto Já pronikají mnohem více než člověk svým *chtěním; ony se chtějí*. Své bytí pociťují jako něco, co si svou vůlí samy dávají. Naproti tomu vůči svému myšlení nemají pocit, že vytvářejí své myšlenky, jako je vytváří člověk; všechny své myšlenky cítí jako vnučnutí, jako něco, co není v nich, nýbrž ve světě, a co ze světa září do jejich bytosti. Pro tyto bytosti tak nikdy nemůže nastat pochybnost o tom, že jejich myšlenky jsou zrcadlením myšlenkového řádu rozlitého světem. Ony nemyslí *své* myšlenky; *myslí myšlenky světa*. Svým myšlením žijí tyto bytosti v myšlenkách světa; chtějí však samy sebe. Jejich citový život je utvářen úměrně tomuto jejich chtění a myšlení. Cítí se jako článek celku světa; a cítí nutnost chtít se tak, jak to tomuto celku světa odpovídá.

Když se duchovně zřící duše vžívá do světa těchto bytostí, dospívá k přirozené představě svého vlastního¹ myšlení, cítění a chtění. Tyto lidské duševní schopnosti by se v elementárním světě v éterném lidském těle nemohly rozvinout. Lidské chtění by v elementárním světě zůstalo jen slabou, snovou silou, lidské myšlení pak světem rozplývající se, míhající se představ. Pocit Já by se tu nedostavil vůbec. K tomu všemu je pro člověka nezbytné, aby byl oděn fyzickým tělem.

Když jasnozřivá lidská duše vystoupí z elementárního do samotného duchovního světa, prožívá se v podmínkách,

---

¹ V něm. orig. *ihres eigenen*, což by mohlo znamenat rovněž *jejich vlastního*. (Pozn. překl.)

kteře jsou podmínkám smyslového světa vzdáleny ještě více než podmínky světa elementárního. Ve světě elementů [tj. živlů] připomíná ještě mnohé smyslový svět. V duchovním světě stojíme před zcela novým poměry. Člověk si tu s ničím neví rady, má-li pouze představy, které lze získat ve smyslovém světě. Přesto musí jakožto lidská duše ve smyslovém světě zesílit vnitřní život natolik, aby z tohoto [tj. smyslového] světa přenesl do světa duchovního to, co pobyt v něm umožní. Pokud by si člověk takto zesílený duševní život do duchovního světa nepřinesl, upadl by v něm prostě do bezvědomí. Mohl by v něm pak být přítomen jen asi tak, jak je rostlina přítomna ve smyslovém světě. Jakožto lidská duše si člověk musí do duchovního světa přinést všechno, co ve smyslovém světě není, přesto se v něm jako jsoucí projevuje. Musí si ve smyslovém světě dokázat vytvářet představy, k nimž tento sice podněcuje, které však žádné věci ani ději smyslového světa bezprostředně neodpovídají. Všechno, co ta nebo ona věc ve smyslovém světě zobrazuje nebo co líčí ten či onen smyslový děj, je v duchovním světě bezvýznamné. To, co lze vnímat smysly, na co lze použít pojmy použitelné ve smyslovém světě, v duchovním světě není. Při vstupu do duchovního světa musí člověk nechat jaksi za sebou všechno, na co lze použít smyslové představy. Avšak představy, které si člověk ve smyslovém světě vytvořil tak, že žádné smyslové věci ani ději neodpovídají, jsou v duši přítomny i tehdy, vstoupí-li do duchovního světa. Mezi těmito představami mohou být přirozeně takové, jež jsou utvořené mylně. Jestliže se při vstupu do duchovního světa takové představy nacházejí ve vědomí, osvědčí se svou vlastní existencí jako nenáležitě. Působí tak, že duši vtiskují nutkání vrátit se do smyslového nebo elementárního světa, aby zde na místo mylných představ byly dosazeny představy správné. Avšak tomu, co duše vnáší do duchovního světa v podobě správných představ, přichází v tomto [tj. duchovním] světě
něco

spřízněného; duše v duchovním světě cítí, že jsou zde *bytosti*, jež jsou celým svým vnitřním bytím *takové*, jaké jsou v ní samé jen myšlenky. Tyto bytosti mají tělo, jež můžeme nazývat tělem myšlenkovým. V tomto myšlenkovém těle se tyto bytosti prožívají jako svébytné, tak jako se člověk prožívá jako svébytný ve smyslovém světě. Z představ, které si člověk osvojuje, jsou především jisté citově prosycené myšlenky způsobilé zesílit duševní život natolik, že může získat dojem o bytostech duchovního světa. Je-li cit oddanosti, který musí být pro schopnost proměny vyvinut v elementárním světě, zostřen natolik, že v této oddanosti je ona cizí bytost, v níž se člověk proměňuje, pociťována nejen jako sympatická či antipatická, nýbrž tak, že svou osobitostí může ožít v oddávající se duši, pak se dostavuje schopnost vnímání duchovního světa. K duši pak do jisté míry promlouvá jedna duchovní bytost jedním, jiná zase jiným způsobem. A nastává duchovní styk, spočívající v myšlenkové řeči. Člověk prožívá myšlenky; ví však, že v *myšlenkách prožívá bytosti*. Žít v bytostech, které se v myšlenkách nejen vyjadřují, nýbrž které jsou v myšlenkách přítomné svým vlastním bytím, znamená žít duší v duchovním světě.

Vůči bytostem elementárního světa má duše pocit, že do vlastního bytí těchto bytostí září světové myšlenky a že se tyto bytosti *chtějí* v souladu s tímto světovým myšlením, které do nich září.

Vůči bytostem, které nemají zapotřebí sestupovat k elementárnímu světu, aby dosáhly toho, čeho člověk dosahuje až ve smyslovém světě, nýbrž které tohoto stupně bytí dosahují již v duchovním světě, má lidská duše pocit, že tyto bytosti sestávají zcela z myšlenkové substance a že světové myšlenky do nich nejen září, ale že tyto bytosti samy svým vlastním bytím žijí v tomto myšlenkovém tkaní. Světové myšlenky v sobě veskrze nechávají živě myslet. Jejich *život* spočívá ve vnímání řeči světových myšlenek. A jejich *chtění* spočívá v tom, že mohou myšlenkově vyjadřovat

samy sebe. Toto jejich myšlenkové bytí pak působí bytostně zpátky na svět. Myšlenky, jež jsou bytostmi, rozmlouvají s jinými myšlenkami, jež jsou také bytostmi.

Lidský myšlenkový život je zrcadlením tohoto duchovního bytostně-myšlenkového života. V době, která pro lidskou duši probíhá mezi smrtí a novým narozením, je duše do tohoto bytostně-myšlenkového života začleněna stejně, jako je ve smyslovém světě začleněna do fyzického bytí. Vstoupí-li duše narozením (respektive početím) do smyslového bytí, působí trvalí myšlenková bytost duše tak, že utváří a inspiruje osud této duše. To, co z duše zůstalo z pozemských životů předcházejících současnosti, působí v lidském osudu tak, jako působí čiré živoucí myšlenkové bytosti ve světě.

Když nadsmyslové vědomí vstoupí do tohoto - duchovního - světa živoucích myšlenkových bytostí, cítí se vůči smyslovému světu ve zcela nových poměrech. Smyslový svět před ním v duchovním světě stojí jako „jiný svět“, tak, jak před ním ve smyslovém světě stojí jako jiný svět svět duchovní. Avšak tento smyslový svět ztratil pro duchovní zření vše, co může toto zření vnímat ve smyslovém bytí. Všechny vlastnosti, jež jsou pojímány smysly nebo na smysly vázaným rozumem, jako by zmizely. Naproti tomu se z hlediska duchovního světa ukazuje, že pravá, pravlastní povaha smyslového světa je sama duchovní. Před duševním zrakem pohlížejícím z duchovního světa vystupují místo dřívějšího smyslového světa duchovní bytosti, jež rozvíjejí svou působnost tak, že právě sléváním se těchto působností vzniká svět, který se - nahlížen smysly - stává světem, jež má člověk před sebou ve svém vlastním smyslovém bytí. Viděno z duchovního světa, zmizí vlastnosti, síly, látky atd. smyslového světa; odhalují se jako pouhé zdání. Při pohledu z tohoto [tj. duchovního] světa má člověk před sebou již jen bytosti. V těchto bytostech spočívá pravá skutečnost.

Podobně je tomu s elementárním světem. I z něj zmizí pro pohled z duchovního světa všechno, co není bytost sa-

motná. A duše cítí, že i v tomto [*tj. elementárním*] světě má co dělat s bytostmi, které sléváním vlastních působností dávají zjevit se bytí, jež se prostřednictvím orgánů sympatie a antipatie zjevuje právě jako elementární.

Podstatná část vžívání se do nadsmyslových světů spočívá v tom, že na místo stavů a vlastností, které má vědomí kolem sebe ve smyslovém světě, nastupují *bytosti*. Nadsmyslový svět se nakonec zjevuje jako svět bytostí; a co je ještě přítomno kromě těchto bytostí, se jeví jako výraz činů těchto bytostí.